

Vii

LOP

NR. 1 - 2021 - ÅRGANG 76

Landsmøtet 2021

Møt LOPs nye lederduo

Aktuelt tema: Verden av byer

Medlemsblad for Landsforbundet for offentlige pensjonister, LOP, som er landets eldste og nest største pensjonistorganisasjon.

LOP er uavhengig, partipolitisk og livssynsmessig nøytral.

Utkommer 4 ganger årlig
ISS 1890-3398
Opplag: 10.000

Frist for nr. 2: 1. mai 2021

Signerte artikler står for skribentens egne meninger.
Ettertrykk tillatt med kildehenvisning.

Forsidebilde og illustrasjonsfoto: Bigstockphoto

INNHOOLD

Rapport fra sentralstyret	s. 5
Møt LOPs nye lederduo	s. 6
Landsmøtet 2021	s. 8
Eldreomsorgen under press	s. 12
Helse i koronatider	s. 14
Tema: Verden av byer	s. 18
Lokallagssider	s. 22
Kryssord	s. 30

SEKRETARIAT

Stortingsgt. 2, 0158 Oslo
Daglig leder: Wenche Sandlie
22 42 22 55
post@lop.no
www.lop.no
Kontortid: man–fre 09.00–15.00

Jeanne Billehaug
95 20 60 26
jeanneb@online.no

Torhild Larsen
95 81 88 37
torhill2@online.no

SENTRALSTYRET

Styreleder

Rannveig Bærheim
48 14 67 37
ranveig.berheim@lyse.net

Nestleder:

Nils Mæhle
90 92 26 73
nils.mahle@outlook.com

Styremedlemmer:

Turid Mæhre Olsen
92 45 65 68
turid.arna.olsen@hotmail.com

Turid Schüller Sølland
95 96 08 07
tu.sc.so@gmail.com

Kjell Bugge
90 96 30 58
kjell.bugge@live.no

Varamedlemmer:

Berit Lånke
91 84 59 95
berit.lanke@gmail.com

Ragna Berget Jørgensen
97 75 61 44
rbergetj@online.no

Gunnstein Emmerhoff
99 32 59 67
gunnstein.emmerhoff@lyse.net

Einar Størkersen
90 12 61 48
einar@storkersen.no

PENSJONSUTVALGET

Jan Mønnesland
46 92 80 66
jmoenn@online.no

HELSE- OG OMSORGSUTVALGET

Jeanne Billehaug
95 20 60 26
jeanneb@online.no

KURS-KONTAKT-KONFERANSEUTVALGET

Turid Mæhre Olsen
924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

VERVEKOMITEEN

Nils Mæhle
90 92 26 73
nils.mahle@outlook.com

KOMITE FOR INFORMASJON OG OMDØMMEBYGGING

Torhild Larsen
95 81 88 37
torhill2@online.no

KOMITE FOR ELDRERÅDSARBEID

Rannveig Bærheim
48 14 67 37
ranveig.berheim@lyse.net

REDAKTØR

Margaretha Hamrin
mgh@hamrin.no

LANDSMØTET I LOP BLE ENDELIG GJENNOMFØRT ET HALVT ÅR PÅ OVERTID

21. og 22. januar ble landsmøtet gjennomført digitalt på Thon hotell Gardermoen. Vi var svært spente fordi vi aldri hadde gjennomført et så stort digitalt møte. Heldigvis gikk det over all forventning, både fordi deltakerne nok hadde noe erfaring med denne typen møter, og derved var svært disiplinerte, men også fordi vi hadde dyktige møteledere, og en fantastisk tekniker, som loset oss trygt gjennom to konstruktive dager.

Referentene fikk en stor utfordring i og med at mange delegater bare hadde fornavn, eller kallenavn, som vist på skjermen. De gjennomførte imidlertid jobben på en utmerket måte.

På landsmøtet ble det valgt nytt sentralstyre, tre tok gjenvalg, men sju valgte å avslutte sitt engasjement. På vegne av oss som fortsetter, vil jeg takke for godt samarbeid i 3,5 år, og håper vi kan videreføre det gode arbeidet i en ny landsmøteperiode.

Vi fikk inn mange gode innspill, og det nye sentralstyret har i oppgave å redigere handlingsplanene i tråd med vedtakene. Hele styret har fordelt arbeidet i komiteer. For å dekke hele feltet innen eldrepolitikk, har vi valgt å opprette to nye komiteer, en for eldrerådsarbeid, og en for informasjon og omdømmebygging. Vi viderefører også ordningen med regionkontakter for tett oppfølging av, og støtte til lokallagene.

I forrige uke ble det klart at vi fikk fullt gjennomslag for at to av punktene i Dokument 8 forslaget fra FRP og SV, som blant annet foreslår at pensjonistforbundet skal få forhandlingsrett og deltakelse i TBU (Teknisk beregningsutvalg) på vegne av alle pensjonistorganisasjonene, ikke ble vedtatt. Vi har deltatt i høring, og hatt møter med de fleste politiske partigruppene, og sendt brev for å klargjøre våre synspunkter. Vi hadde følelsen av at partiene hadde stor forståelse for våre synspunkter, og heldigvis fikk vi rett. La det ikke være i tvil; LOP krever primært at pensjonistene skal følge lønnsutviklingen, men må nok subsidiært godta et snitt mellom lønns- og

prisvekst. Det vil medføre at vi får en positiv lønnsvekst dersom alle andre grupper får det.

Vi er urolige for at våre tjenestepensjoner blir omregulert til fordel for økning i minstepensjonene. Selvfølgelig ønsker vi at minstepensjonistene skal komme over fattigdomsgrensen i EU, men vi kan ikke godta at dette tas fra andre «rike» offentlige pensjonister, men må gis som ekstrabevilgninger i Stortinget. På en eller annen måte må vi få sikret at våre opparbeidede pensjonsrettigheter blir ivaretatt ved at innbetaling til offentlige pensjonskasser, alltid skal gi uttelling utover minstepensjonen.

Pensjonistforbundet har som mål å bli den femte hovedorganisasjonen, og derved «forhandle» på vegne av alle pensjonistene. Skulle det skje, er vi i LOP redde for at vi setter tjenestepensjonen vår i spill.

Sentralstyret vil bruke enhver anledning til å påvirke utvalget som skal evaluere pensjonsreformen, og statsråden har lovet at alle pensjonistorganisasjonene, som ikke er medlemmer i rådet, skal få dele sine synspunkter med utvalget

Sentralstyret og jeg ser fram til å arbeide til beste for offentlige pensjonister.

Rannveig Bærheim
Leder i sentralstyret i LOP

Kjære LOP-medlem, med ønske om et riktig godt nytt år! De fleste av oss har store forventninger til dette året, forventninger om at hverdagen skal bli slik den var på starten i fjor, den gangen vi hadde frihet til å bevege oss fritt. Og det er vaksinen som vil gi oss hverdagen tilbake. Noen av dere er nå vaksinert, og til alle dere andre ønsker jeg lykke til. Dette er en viktig begivenhet.

LOP startet året i år med landsmøte 21. og 22. januar, og dette ble gjennomført digitalt på en super måte. Et sekretariat på 9 stykker, pluss en tekniker var samlet på hotell på Gardermoen. Alle delegater og deltagere deltok gjennom Zoom. Og ja, vi var spente på forhånd om hvordan en slik gjennomføring av landsmøtet ville gå. Og ja, det gikk imponerende bra på alle måter. En ny erfaring og kunnskap å ta med seg for LOP som organisasjon.

Landsmøtet betyr at noen takker for seg og går av, og nye folk trer inn. Tusen takk for samarbeid og innsats til dere som gikk ut av deres verv. Og velkommen til nye krefter – jeg ser frem til givende samarbeid og godt arbeid for LOP. Det nye sentralstyret og flere av

komiteene og utvalgene er i gang med sitt arbeide. Det fungerer fint å arbeide gjennom digitale møter, men jeg må si at jeg gleder meg til å møte alle de nye tillitsvalgte fysisk, og ansikt til ansikt, når det blir mulig et godt stykke ut i 2021.

Koronasituasjonen har vist at pensjonister er en ekstra sårbar gruppe på mange måter. Derfor er det slik at pensjonister fortsatt, både under denne epidemien og i etterkant, vil trenge et sterkt LOP. For å få til dette er LOP avhengig av at du betaler medlemskontingenten din for 2021.

Wenche Sandlie
Daglig leder LOP

Alle som ble takket av på landsmøtet fikk et Rørospledd som gave. Her ser vi LOPs avgåtte styreleder Torild Ofstad med et av pleddene fra Røros Tweed. Vi håper de varmet godt i den usedvanlig kalde vinteren vi har lagt bak oss!

I neste utgave av "Vi i LOP" kan du bli bedre kjent med alle de nye medlemmene i sentralstyret.

Rapport

frå sentralstyrets arbeid

Det nye sentralstyret hadde sitt første møte 4. februar, digitalt på Zoom. Møtet gikk greitt med viktige saker. Uansett, alle såg fram til fysisk møte, spesielt viktig for eit nytt sentralstyre.

Oppnemning av nye komitéar og medlemmer

Eg skal nemna to av sakene: Sak 10/21 Etablering av nye komitéar. Dette galdt 1) Eldrerådsarbeid og 2) Komité for informasjon og omdømebygging. I sak 11/21 vart det oppnemnt medlemmer i alle utval og komitéar, i alt 6, som også omfattar: Pensjonsutval, Helse- og sosialkomitéen, KKK-utvalet (Kurs-Kontakt-Konferanse) og Vervekomité. Medlemene i sentralstyret har ei sentral rolle i dei ulike utvala og komitéane.

Pensjonsforliket m.m.

Saka har utgangspunkt i eit felles framlegg frå SV og FrP. Saka er truleg behandla i Stortinget når neste nummer av Vi i LOP kjem. For LOP dreiar saka seg om to hovudpunkt: 1. Urettferdig omfordeling av pensjonen til offentleg tilsette. 2. Spørsmål i tilknytning til forhandling/drøfting. Når det gjeld punkt 2, har i dag Pensjonistforbundet ei dominerande og prinsipielt uheldig rolle.

Det tidlegare sentralstyret v/leiar Torild Ofstad og noverande v/leiar Rannveig Bærheim har arbeidd svært aktivt og godt med saka, både i høve til parti og einskildpolitikarar. Eg har følgd denne prosessen, og vil understreka kor viktig det er at LOP er på den politiske dagsorden, både sentralt og lokalt.

Vervekomitéen i arbeid

Medlemmer er Torild Larsen, dagleg leiar Wenche Sandlie

og Nils Mæhle (leiar). Me behandla slike saker på første møtet 8. februar:

- Oppfølging av saker på landsmøtet 21.-22.2021 om verving
- Verving i samarbeid med samarbeidsorganisasjonane våre, t.d. Unio
- Ulike måtar å driva verving, bruk av sosiale medium, t.d. Facebook

I tida framover vil det vera heilt avgjerande å rekruttera fleire medlemmer til LOP. Dette bør vera ei prioritert oppgave for alle i LOP, og vonleg også for samarbeidsorganisasjonane våre.

Leve hele livet

Til slutt nokre fåe ord om denne statlege reforma. Landsmøtet vedtok ein resolusjon om reforma, Eldrereform utan finansiering. Behov for ny start. Det heiter m.a.: «Ei stor utfordring med den statlege reforma er at regjeringa føreset at kommunane tek det aller meste av rekninga.»

LOP har erfart at på grunn av manglande statleg løyving står framleis mange kommunar på startstreken. Me vil difor i tida framover følgja reforma nøye.

Nils Mæhle

Nestleder i sentralstyret i LOP

HUSK Å BETALE MEDLEMSAVGIFTEN!

Mottar du dette bladet, og ikke har betalt medlemsavgift, så ber vi deg om å betale snarlig.

Ta kontakt med ditt lokallag

eller sekretariatet på tlf. 22422255 eller e-post post@lop.no

OBS: Gjelder ikke medlemmer fra Sykepleierforbundet og Radiografforbundet

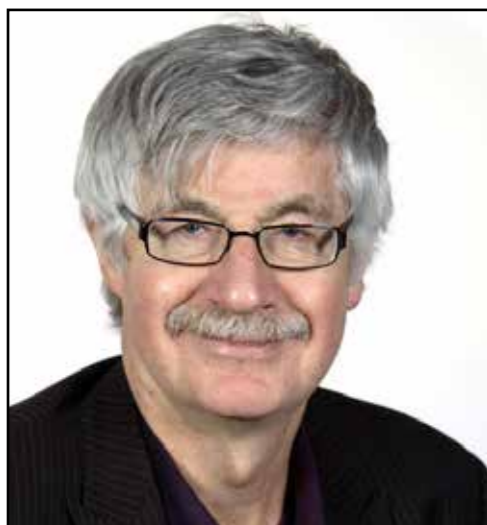
Møt LOPs nye LEDERDUO

LOPs landsmøte ble avholdt digitalt i januar 2021. Grunnet fortsatte koronatiltak får vi ikke gjort intervjuer og fotografering av sentralstyret på vanlig måte enda, derfor har vi valgt å gjøre en kort presentasjon her, slik at dere kan bli bedre kjent med LOPs nye leder og nestleder.

LEDER

Rannveig Bærheim, f. 1947, har i perioden 2017 – 2020 vore nestleiar i LOPs sentralstyre. Adjunkt frå universitetet i Trondheim med faga matematikk, kjemi og pedagogikk. Ho har deltatt i ei rekkje kurs med fagleg og pedagogisk innhald. Ho har sjølv vore kurshaldar i mange høve. Rannveig Bærheim har mesteparten av si yrkeserfaring frå stillingar i ungdomsskulen, som lærar, undervisningsinspektør og rektor. Ho har vore politisk aktiv, t.d. som medlem av formannskapet og bystyret i Sandnes kommune. Vidare har ho site i ei rekkje kommunale utval og styre, m.a. i Helse og sosialstyret. I mange år var ho meddommar i Herredsretten. Ho har vore leiar i Skolelederforbundet i Sandnes og Gjesdal, og dessutan kommunetillitsvald og forhandlingsleiar.

NESTLEDER

Nils Mæhle, f. 1941, er nestleiar i Bergen og omland LOP. Vidare er han i inneverande valperiode leiar i Bergen Eldreråd. Han har vore høgskulelektor og førsteamanuensis ved Stord lærarhøgskule, inspektør ved Bergen lærerhøgskule (1981-82), rektor ved Volda lærarhøgskule (1985-90), direktør for Det regionale høgskolestyret for Møre og Romsdal (1990-92), direktør for Det regionale høgskolestyret for Hordaland (1992-94), høgskuledirektør ved Høgskolen i Bergen (1994-2009). Nils Mæhle har mottatt Kongens fortjenestemedalje for sin innsats i utdanningsfeltet i Noreg.

Vi har stilt lederduoen følgende spørsmål. Svarene kan du lese på neste side.

1. Hvordan fikk du høre om LOP, og hva var det som gjorde at du engasjerte deg her?
2. Har du noen spesielle temaer som du brenner spesielt for, eldrepolitiske eller andre saker?
3. Korona-situasjonen har ført til store forandringer i hverdagen til mange, hvordan har dette vært for deg?
4. Har du noen råd eller tips til de som er helt nye pensjonister og skal venne seg til å ikke gå på jobben lengre?

RANNVEIG:

1. Flere av mine eldre kolleger var medlemmer i LOP. Ut fra vissheten om at LOP arbeidet målbevisst for offentlige pensjonister, og at lokallaget hadde mange gode tilbud (gode foredrag, kurs, spennende reiser og rimelige kulturtilbud), ble jeg med. Mannen min, som er tre år eldre enn meg, var blitt med i styret i lokallaget, så det var naturlig for meg å bli medlem.

Synnøve Ladstein var på den tiden leder i lokallaget, og medlem i valgkomiteen i LOP sentralt. Hun kjente meg godt fra politisk samarbeid, og ønsket meg inn i sentralstyret. Jeg ble valgt som nestleder på landsmøtet i Trondheim i 2017. Jeg har jobbet tett med Torild Ofstad i hele landsmøteperioden, og følte tiden var riktig til å ta på meg ledervervet i og med at Torild takket av.

2. Som tidligere fagforeningsleder lokalt i både NUFO og Skolelederforbundet er det naturlig at jeg er spesielt interessert i pensjonsspørsmål, men også at vi skal arbeide for et "Aldersvennlig samfunn". LOP vil i fortsettelsen prioritere arbeid i eldrerådene, det er en del av strategien framover, og vi håper flere av våre medlemmer blir medlemmer i eldrerådene i sine respektive kommuner/fylkeskommuner ved neste valg. Selv om eldrerådene er upolitiske, vil dyktige tillitsvalgte være med på å markedsføre vår organisasjon, og forhåpentligvis gi oss flere medlemmer.

3. Koronasituasjonen har vært svært vanskelig for meg, min mann er i høyriskogruppen, så vi har hatt stort smittevernberedskap i heimen, møter på Zoom og Teams. Kontakt med venner og familie har stort sett vært digitalt og per telefon, med noen få unntak i høst da smittesituasjonen her i Rogaland var svært liten. Vi hadde bobilferie i Norge hele juli, da fikk vi heldigvis besøkt mange venner som er bosatt i midt- og sør-Norge.

4. Tips til nye pensjonister må være å engasjere seg, helst i LOP, men også i andre frivillige organisasjoner. Jeg er overbevist om at aktivitet holder oss mentalt friske lenger, og samvær med andre gir glede og inspirasjon. I et av mine innlegg i "Vi i LOP", slo jeg et slag for dans, både gammeldans og seniordans, for å holde oss unge lenger. Gode bøker og hobbyer vil heller aldri være feil.

NILS:

1. Eg fekk høyra om LOP av David Lysne, tidlegare rektor ved Bergen katedralskole mm, og svært aktiv i LOP Bergen og omland. Lysne kontakta meg på telefon, overtalte meg, og eg vart fort medlem av LOP.

I yrkeslivet var eg medlem av Forskarforbundet, og oppdaga snart at organisasjonen ikkje hadde særleg fokus på pensjonistane. Her kom LOP inn med mange gode tilbud. Og slik kan LOP ha ei viktig oppgave, nemleg å kunna avlasta arbeidstakarorganisasjonane, jf også samarbeidsavtalen LOP har med desse organisasjonane.

2. Eg vil nemna eit tema som Bergen eldreråd (eg er leiar) skal behandla på møte i februar: Eldre i Noreg er ei stor og svært samansett gruppe, frå dei mest spreke til dei med store fysiske og andre utfordringar. Spørsmål: Korleis skal det offentlege og frivillige Noreg nå alle eldre uansett bakgrunn og føresetnader? Eit døme her: Nær 500 000 (dvs 60 år og eldre) i Noreg har ikkje digital kompetanse.

Eit anna tema: Eldre lever lenger. Mange er sterkt engasjerte i det frivillige organisasjonslivet, men langt mindre i politisk verksemd, noko som er ei demokratisk utfordring. Spørsmål vert då: Kva kan gjerast for å oppmuntra eldre til politisk arbeid? Kva kan dei politiske partia gjera?

3. Situasjonen førte til store endringar. Eg er med i ulike organisasjonar, og det har vorte mange digitale møte i staden for fysiske. Elles har det vore ei svært roleg tid, mykje innetid kombinert med den daglege gåturen. Etter gåturen vert det som oftast ei økt på trimsykkelen framfor fjernsynet.

4. Den første tida kan det vera ok å halda litt kontakt med tidlegare arbeidsplass, slik at overgangen ikkje vert for stor. Elles kan det vera viktig å engasjere seg i ulikt organisasjonsliv og halda den fysiske forma ved like. Kontakten med familie og vener er minst like viktig som før.

DENNE GANGEN BLE DET DIGTALT LANDSMØTE

LOP skulle ha arrangert landsmøtet i juni 2020, og har utsatt møtet to ganger i håp om at korona-situasjonen skulle komme under kontroll slik at vi kunne møtes fysisk. Dessverre har ikke dette kunne gjennomføres, derfor måtte løsningen denne gangen bli et digitalt møte som gikk over to dager i slutten av januar.

LOPs sekretariat og landsmøtedirigenter var samlet på Thon Hotel Oslo Airport, mens foredragsholdere deltok digitalt.

Avtroppende og påtroppende styreleder

Arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen åpnet landsmøtet. Han snakket om pensjoner og levekår for eldre, og prioriterte temaer framover. Levealderen i befolkningen øker, men hva bruker man disse ekstra leveårene på? Isaksen la vekt på at mange eldre bidrar mye, både i forhold til eget nærmiljø, familie osv, men også i forhold til frivillig arbeid. Men økt levealder legger også press på pensjonsordningene. En svakere vekst i andelen av sysselsatte i befolkningen legger også press på pensjonene. Isaksen begrunnet hvorfor nåværende pensjonsreform var nødvendig, og han gikk gjennom begrunnelsene for at pensjonsreformen ser ut som den gjør i dag.

Styreleder i LOP Torild Ofstad ga stafettpinnen videre til en ny ledelse. I leders tale innledet hun til debatt om de utfordringene LOP må løse. Den offentlige tjenestepensjonen er under press, og engasjementet i

LOP for å få fram våre argumenter i denne saken er stort. Det er en utfordring at mange, både politikere og andre, ikke forstår forskjellen på vilkårene bak offentlig tjenestepensjon i forhold andre pensjonsformer. Dette er det svært viktig for LOP å få kommunisert.

Den andre dagen på landsmøtet ble åpnet med et foredrag om «framtidutsikter sett i et pensjonspolitisk perspektiv» av Erik Orskaug fra UNIO. Han gikk gjennom hvordan forventet levealder vil bli framover, og hvor lenge man i framtiden må stå i jobb for å kunne oppnå en god pensjon.

I tillegg til levealder er også det generelle rentenivået en viktig faktor i pensjonsregnskapet. Pensjonssparing er som regel bundet opp mot rentepapirer, jo lavere rente jo større byrde blir pensjonsutbetalingene for kommuner og stat. Dette er en av de store utfordringene for framtidens pensjoner. Orskaug understreket at pensjon er både politikk og interessekamp. En offentlig tjenestepensjon er «gull» i forhold til andre pensjoner understreket Orskaug. Dette fordi offentlig tjenestepensjon både reguleres i forhold til lønnsutviklingen og at den er livsvarig. Han pekte på at de private ordningen henger sammen med avkastning i aksjemarkedet og mange har også en tidsbegrensning på 10-12 år.

Orskaug gikk også gjennom svakheter ved det forslaget som ble lagt fram i Stortinget før jul om pensjoner, og han avsluttet med å slå fast at pensjon vil være et tema som vil følge oss i mange år framover.

Sekretariatet samlet på Gardermoen

Resolusjoner fra LOPs landsmøte

ELDREREFORM UTAN FINANSIERING - BEHOV FOR NY START

Eldrereforma «Leve hele livet» er ei reform med gode intensjonar, ei holdningsreform der det følger med lite pengar. Rett nok sette regjeringa av ein liten sum for 2020, kr 26 mill. Av dette var kr 10 mill øyremerkte fylkesmennene. Fylkesmannen Vestland fekk t.d. kr 1.104.000.

I forslaget til statsbudsjett for 2021 er det i alt sett av kr 15 mill til Aldersvenleg Noreg, der «Leve hele livet» er eitt av tiltaka. Dette er midlar kommunane kan søkja om, og skapar fort eit unødvendig byråkrati både sentralt og lokalt. Dette er spesielt uheldig no i koronatider.

Reform for rike kommunar

Eldrereforma til regjeringa løftar fram 25 løysingar og fleire hundre døme frå kommunar som skal gje eldre ein trygg og aktiv alderdom. Reformperioden starta 1. januar 2019, og skal etter planen vara fram til 2023. Den pågåande pandemien har fått store konsekvensar for dette opplegget.

Ei stor utfordring med den statlege reforma er at regjeringa føreset at kommunane tek det aller meste av

rekninga. Dette inneber at dersom kommunar skal ha nytte av reforma, må dei nytta eigne midlar.

Ei statleg reform utan nødvendige midlar forsterkar eit bilete av forskjells-Noreg. Mange kommunar har økonomiske musklar til å handtera ei slik reform (jf t.d. vasskraftkommunar). Dette gjeld ikkje fleire kommunar i Hordaland, t.d. Bergen og Osterøy.

Behov for ny start

Manglande løyvingar frå stat og kommune gjer at reformarbeidet så vidt har starta. Mange kommunar står framleis på startstreken, noko som igjen gjer at tenestetilbodet for eldre vert svært ulikt alt etter kvar ein bur. I tillegg har Covid 19 slått til med full tyngde, både menneskeleg og økonomisk. Eldrereforma har kome langt ute på prioriteringslista for kommunane.

LOP Bergen og omland viser til premissane ovanfor, og ber om at LOP sentralt arbeider for ny start av eldrereforma «Leve hele livet», og då med tilfredsstillande statleg finansiering.

LOP KREV OFFENTLEGE ARBEIDSPASSAR I DISTRIKTA

Regionsreforma har gitt oss fleire større administrative einingar. Nye fylke og kommunar er no i oppbyggingsfasen etter store omorganiseringar og krevjande omstillingar.

Ei vellukka reform krev at Staten ved regjering og Storting fylgjer opp med økonomiske overføringar. Skal kommunar og fylke makte sin del av oppgåva, er dette avgjerande.

Offentleg verksemd; i administrasjon, planlegging og tenesteyting, er svært viktig også i høve til sysselsettinga i kommunar og fylke.

LOP vil sterkt understreka at det er viktig med gode

offentlege tenestetilbod i alle deler av landet. Dette vil gi kompetansearbeidsplassar også i distrikta. Gjennom regionsreformen skulle fleire oppgåver desentraliserast, og LOP gir si støtte til dette.

LOP krev at reforma må fylgjast opp med overføringar i samsvar med ansvarsfordelinga .

Så langt ser det ut som regjeringa ynskjer å spare offentlege utgifter gjennom omfordeling av ansvar. Dette undergrev tilliten til politikarane og set reforma i fare.

LOP krev eit godt tenestetilbod og arbeidsplassar i heile landet.

Hørings svar

“ANSTENDIGHETSLØFTET”

Onsdag 6. januar deltok LOP på digital høring på Stortinget om Anstendighetsløftet: Representantforslag 53 s (2020-2021) Dokument 8:53. Her kan du lese høringsdokumentet som er utarbeidet fra LOP.

Landsforbundet for offentlige pensjonister (LOP) er en interesseorganisasjon for offentlige pensjonister og har som hovedmålsetning å ivareta medlemmenes økonomiske, helsepolitiske og sosiale interesser både nasjonalt og lokalt. LOP er en av fire pensjonistorganisasjoner som har drøftingsrett med Regjeringa i trygdeoppgjøret og til statsbudsjettet. Det vil si at vårt interessefelt er midt i det representantforslaget dreier seg om.

Forslaget om at pensjonene ikke skal tape kjøpekraft og prinsippet om at pensjonene skal øke med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst, er oppmuntrende. Pensjonistene har hatt svekket kjøpekraft over flere år, så dette er et løft. LOP har ikke godtatt pensjonsforliket, og LOPs prinsipielle standpunkt er at økingen i pensjonene skal følge lønnsveksten til de yrkesaktive. Subsidiært har vi krevd at pensjonene minimum skal øke med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst.

LOP er tilfreds med dette forslaget.

Forslaget om gradvis å øke minstepensjonene til EU's fattigdomsgrense er også svært bra. Det er

meningsløst og unødvendig at så mange mennesker som minstepensjonistene utgjør, skal leve av et utkomme som pr. definisjon fører til fattigdom. Det er bra at dette gjøres noe med. Men vi kan ikke akseptere at kostnadene med denne reformen skal belastes pensjonene. Det må unngås at heving av minstepensjonene medfører nedkorting av løpende pensjoner.

Hvorfor beløpet som skal tilfalle minstepensjonistene beregnes som differensen mellom lønnsvekst og gjennomsnittet av lønns- og prisvekst er ikke helt enkelt å forstå og virker noe merkelig. Dette vil sannsynligvis svare til nedreguleringen av pensjonene. For offentlige pensjonister rammer den også den offentlige tjenestepensjonen. Etter vår oppfatning er dette en omfordeling av pensjonene. Dette oppfattes svært urimelig overfor store grupper med offentlige pensjonister som har hatt en forholdsvis lav lønn i forhold til utdanning og ansvar, og som ser på pensjonen som en del av den totale livslønna.

For minstepensjonene må det viktigste være at det blir lagt en opptrappingsplan, og at de beløpene det vil

LOP støtter at det **arrangeres møter** mellom regjeringen og pensjonistorganisasjonene der **pensjon og øvrige saker** løftes og drøftes.

kostet å heve minstepensjonene bevilges direkte over statsbudsjettet. En slik sak må være av interesse både under drøftingene om statsbudsjettet og på møter som skissert under pkt 6 i forslaget fra FrP og SV. Det vises for øvrig til vedtak i Stortinget under åpningen i 2020.

LOP kan ikke forstå hensikten med å innføre et forhandlingsregime for en slik pott. I tillegg er det foreslått forhandlinger som kun en av fire pensjonistorganisasjoner skal være delaktig i. Dette er brudd på alle nåværende prosedyrer, og er uakseptabelt. Dersom det ønskes organisasjonsmessig mangfold og demokrati, er dette fullstendig ødeleggende. De andre pensjonistorganisasjonene kan lett miste sin funksjon. Dersom det landes på et nytt forhandlingsregime er det nødvendig at alle organisasjonene blir likestilte parter og deltagere i prosessen. Det gjelder også deltagelse i TBU.

Et opplegg med formell forhandlingsrett vil lett kunne ha den konsekvens at minstepensjonen øker mot å redusere oppreguleringen av løpende pensjoner. Pensjonistorganisasjonene vil uansett ikke ha noe konfliktvåpen av type streikerett og lignende. Dagens opplegg med drøftinger vil derfor bli å foretrekke, og at løpende regulering av ordinære alderspensjoner gjøres gjennom et regelverk.

LOP slutter seg til (pkt 4) at trygdeoppgjøret behandles om våren, samtidig som vi foreslår at trygdeoppgjøret blir en del av ymseposten i statsbudsjettet slik at det blir gjenstand for reelle beslutninger i Stortinget.

Pkt. 6 i forslaget er bra og vi støtter at det arrangeres møter mellom regjeringen og pensjonistorganisasjonene der pensjon og øvrige saker løftes og drøftes.

LOPs utvalg har utarbeidet flere aktuelle hørings svar. Disse finner du på våre nettsider www.lop.no under fanen nyheter.

*Eldreomsorgen under press***MANGEL PÅ BÅDE
PERSONELL OG KOMPETANSE**

I en ny kunnskapsstatus om norsk eldreomsorg kommer det fram et heller dystert bilde for dagens og framtidens eldreomsorg. Mangelen på sykepleiere, spesialsykepleiere og helsefagarbeidere i sykehjem og hjemmesykepleietjenestene er stor, og også økende. Mange ønsker også å slutte i jobben sin, spesielt gjelder dette de unge helsearbeiderne.

Tekst: Margaretha Hamrin

Det er forsker ved NOVA og OsloMet, Heidi Gautun, som har stått for denne nye utredningen som er fylldig presentert på OsloMet sine nettsider. Norsk Sykepleierforbund (NSF) er bestiller av gjennomgangen som sammenfatter forskning og statistikk om bemanning og kompetanse i sykehjem og i hjemmesykepleien.

Sykefraværet i sykehjem og hjemmesykepleietjenesten er stort, og arbeidsbelastningen er høy. Samtidig er mangelen på personell med faglig kompetanse en faktor som går ut over kvaliteten på tjenestene viser denne gjennomgangen. Et særlig kritisk område som trekkes fram i rapporten er det samarbeidet tjenestene har med sykehusene om utskrivning av eldre pasienter, og tjenestetilbudet i kommunene som eldre mottar etter innleggelse i sykehus. Den nye trenden med stadig kortere liggetid ved sykehusene kombinert med et ganske omfattende omsorgsbehov som mange eldre har, stiller høye krav både til kompetanse og kapasitet. Og denne kompetansen og kapasiteten er noe som mange kommuner sliter med å inneha.

Sykefraværet for sykepleiere i sykehjem og hjemmesykepleien er på hele 12 prosent viser denne

rapporten. Når man i utgangspunktet er for få personer for å kunne gjøre den jobben man er satt til, blir det økt arbeidsbelastning på de som må gjøre oppgavene. Dette sliter på personalet, både fysisk og psykisk, og ender ofte opp i sykemeldingsperioder. Mange velger også å slutte i jobben. Undersøkelser viser også at kun to av ti nyutdannede sykepleiere ønsker å jobbe på sykehjem eller i hjemmesykepleien.

Studien viser også at underbemanning fører til at sykepleierne må gjøre stadig tøffere prioriteringer mellom hvem som skal få hjelp, hvor mye tid som skal brukes på den enkelte bruker og pasient, og hvilket innhold omsorgen og behandlingen skal ha. Sykepleiere gir uttrykk for at de opplever det som belastende å ta denne typen valg når tiden ikke strekker til, uten at det er klart hvilke føringer som gjelder.

Samtidig ser man at andelen ufaglærte assistenter øker, dette gjelder også de som vikarierer i vakter som skal være besatt av en sykepleier. Hele fire av ti ufaglærte som jobber i disse tjenestene har utdanningsnivå på ungdomsskolenivå eller lavere.

“Studien viser også at underbemanning fører til at sykepleierne må gjøre stadig tøffere prioriteringer mellom hvem som skal få hjelp, hvor mye tid som skal brukes på den enkelte bruker og pasient, og hvilket innhold omsorgen og behandlingen skal ha”.

Rapporten anbefaler fem tiltak som kan bidra til å rekruttere og beholde sykepleiere:

1. Grunnbemanningen må styrkes

Det må bevilges mer ressurser til de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Samtidig må kommunene velge å prioritere denne sektoren. Dersom man skal klare å rekruttere og beholde sykepleiere, må sykepleierbemanningen, og også bemanningen med andre personellgrupper som helsefagarbeidere, heves.

2. Kompetanseheving

Med flere på jobb vil arbeidsbelastninger bli redusert og kvaliteten på tjenestene bli bedre. Flere på jobb vil gi bedre rom for å bruke sykepleiernes kompetanse, og kompetanseheving for de ansatte.

3. Høyere lønn

Undersøkelser som er blitt gjennomført blant nyutdannede sykepleiere og sykepleiere som jobber i sykehjem og hjemmesykepleien, tyder på at høyere lønn også kan gjøre det lettere å rekruttere og beholde sykepleiere.

4. Politikerne må på banen

For å redusere belastninger, i stedet for å dytte ansvaret for å ta vanskelige prioriteringsvalg ned på den enkelte tjenesteutøver, kan man løfte valgene opp på politisk nivå. Ansatte i tjenestene må også bli gjort kjent med kriteriene, og veiledet i hvordan disse skal anvendes.

5. Bedre utnyttelse

En måte å håndtere dagen og framtidens bemanningsutfordringer i helsetjenestene på er å mobilisere mer av den arbeidskraften som allerede er i tjenestene. Tre viktige innsatsområder man må jobbe med trekkes fram: Redusere sykefraværet, øke stillingsprosenten blant ansatte i deltidsstillinger og øke pensjonsalderen for sykepleiere.

Gautun, H. (2020). En utvikling som må snus. Bemanning og kompetanse i sykehjem og hjemmesykepleien. NOVA Rapport 14/20 (fagarkivet.oslomet.no)

LOP HAR SAMARBEID MED:

- Sykepleierforbundet
- Skolelederforbundet
- Meteorologisk Institutt
- Presteforeningen
- Norsk Radiografforbund

Studier av personer over 70 år viser at strikking **styrker hukommelsen** og kan holde følelsen av **ensomhet** unna.

Strikke, snekre eller bake.....

BEVAR BÅDE MENTAL OG FYSISK HELSE I KORONATIDER

Strikking, brødbaking eller snekre – alle slags puslerier er rene gledesrusen for hjernen din. Forskning har nemlig vist at jo mer du gjør med hendene, jo bedre har du det.

Tekst: Margaretha Hamrin

Dr. Kelly Lambert, neurolog og psykolog, er professor og leder for The Psychology Department på Randolph-Macon College in Ashland, USA. Lambert har forsket på hva kroppslig arbeid og spesielt det vi gjør med hendene har å si for vår mentale helse. Hennes forskning viser at det å arbeide med hendene får hjernen til å produsere "velvære-kjemikalier" som serotonin og dopamin. Dette er kjemikalier som gir oss økt mental motstandskraft mot framtidige utfordringer.

Kelly Lambert har funnet en spesiell krets i hjernen som er avgjørende for vårt velbefinnende, her avgjøres også hvor høy risiko vi løper for å rammes av nedstemthet og depresjon.

Denne kretsen er et nettverk som binder sammen de delene av hjernen som kontrollerer våre bevegelser, tanker og følelser. Når vi legger ned arbeid i noe som virkelig er viktig for oss, kommer belønningen herfra i form av lystfølelse. Best uttelling får vi ved å bruke hele kretsen, altså både røre på kroppen, tenke og føle. Når hendene er involvert vil desto mer pirkete oppgaver gi større effekt.

Her handler det om motorikk, ikke mosjon. Årsaken til at nettopp arbeid med hendene gir så stor effekt er at en så stor del av hjernen er opptatt med denne bevegelsen. Ta for eksempel det å strikke, en tilsynelatende monoton aktivitet, men den gir deg likevel alt. Fingrenes finmotorikk formidler en mengde informasjon om

garnets og pinnenes posisjon, hendenes muskler må gjøre fine kontrollerte bevegelser, problem må løses og neste steg må planlegges. Belønningssystemet starter opp og utsondrer både lyst og selvtilit, det roer oss ned og stimulerer vårt behov for å ferdigstille noe.

Så her er det bare å ta fram garnnøster, malerpensler, ingredienser til boller og brød, eller hammer og spiker. Jo mer du gjør med hendene, jo bedre vil du ha det både psykisk og fysiske i følge Kelly Lamberts forskning.

Positiv innstilling

For å øke både velværet og ta vare på egen helse er det også smart å øve seg på å ha en positiv innstilling til livet. Flere forskere har studert linken mellom mental innstilling og fysisk helse. Ved The Harvard School of Public Health har forskere vurdert mer enn to hundre studier for å undersøke linken mellom hjertehelse og positive holdninger. Her fant man at faktorer som optimisme, fornøydhet og glede reduserte en persons mulighet for hjertesykdom uansett hvilke andre negative faktorer som var til stede.

I tillegg til å være en hjertefiende er negativ innstilling og mye klaging også skadelig for hjernen, i alle fall i henhold til forfatteren Trevor Blake, som på bakgrunn av funn i nyere hjerneforskning har skrevet flere bøker. Hans budskap er at det å være utsatt for negative og klagende mennesker ikke bare gjør deg stresset, men

Jo mer du gjør med **hendene**, jo bedre vil du ha det både **psykisk og fysisk**.

faktisk skader din egen hjernes evne til problemløsning. En god medisin for å holde på optimismen er det ofte gjentatte rådet fra psykologien: Velg å være fornøyd! Det å gå rundt og tenke på alt man gjerne skulle hatt, men ikke har, setter kroppen i en høy beredskapstilstand. Det skaper indre stress, som igjen skaper mangel på kontroll og et dårlig selvbilde. Vinneroppskriften er derfor å være bevisst på å holde fokuset på det som er bra i livet ditt, på alt som du kan være takknemlig for. Kanskje et litt vanskelig råd å følge nå i disse koronatider, men likevel høyaktuelt.

Planlegg godt

Når rutiner og vanlige gjøremål blir endret på grunn av koronahensyn er det ekstra viktig å planlegge dagene godt og ikke la dem surre av gårde uten mål og mening. Sosialpsykologene Roy Baumeister og John Tierney introduserte begrepet beslutningstretthet gjennom boken «Willpower: Rediscovering the Greatest Human Strength». Her viste de hvordan slik tretthet kan forklare at helt vanlige mennesker tar irrasjonelle valg, valg de vanligvis ikke ville tatt.

Professor Baba Shiv fra Duke University utførte et mye omtalt eksperiment nettopp for å vise denne sammenhengen. To grupper deltakere ble gitt ulike mentale oppgaver; enten å memorere et tosifret eller et sjusifret tall. Etter at oppgaven var ferdig fikk deltakerne

velge mellom et reelt kakestykke eller en skål med frukt. De som hadde gjort den hardeste mentale jobben med å memorere det sjusifrede tallet, viste signifikant mer tilbøyelighet til å la seg friste av kaken. Det kom som en overraskelse på forskerne at sammenhengen mellom det å bruke mye mental energi og det å lettere falle for fristelser er såpass stor.

I motsetning til fysisk tretthet, merker man ikke i særlig grad at man har en mental beslutningstretthet. Men man ser at man tar dårligere beslutninger enn de man ville tatt når den mentale energien er på topp. Hvordan kan vi ta noen forhåndsregler slik at vi får det ut av dagene våre som vi ønsker? I sin bok viser Baumeister og Tierney hvordan det å legge litt jobb i alt som kan planlegges på forhånd vil frigjøre mye mental energi som kan brukes til å gjøre gode valg på de områdene som det ikke kan planlegges for.

Å planlegge gode gåturer, kanskje litt vektløftning hjemme, dagens måltider og dagsplaner for det du vil ha gjort, dette mener forskerne kan gi oss både mer mental energi og en bedre helse. Og best av alt, forskerne antyder også at slik planlegging og automatisering ikke bare gir bedre beslutninger, men at du også blir mer kreativ og hyggeligere å omgås. Og hvem vil vel ikke det, særlig i disse tider hvor vi kanskje omgås ekstra mye med færre personer.

Strikking før og nå

Koronapandemien har ført til en enorm økning i salget av garn og strikkepinner i hele Norge. Forskning fra Harvard har vist at strikking gjennomsnittlig senker hjerterytmen med 11 slag i minuttet, og det er faktisk like mye som om man trener yoga. Studier av personer over 70 år viser også at strikking styrker hukommelsen og kan holde følelsen av ensomhet unna. De første strikkesokkene vi kjenner til kan dateres tilbake til år 1900 f.Kr. og er funnet i Midt-Østen. I følge spørreundersøkelser kan det fastslås at 43 prosent av norske kvinner strikker. Men strikkingen var i tidligere tider, det vil si fra 1200-tallet, kun forbeholdt menn her i Norge. Strikking sorterte nemlig under laugsrettighetene. I følge forskning.no er den første kjente norske kvinnelige strikker Lisbet Pedersdatter, som i 1634 ble anklaget for trolldom. I rettsprotokollen står det at hun blant annet livberget seg ved strikking. Først på 1700-tallet var stikkingen nådd ut til mange norske bygder. Senere kom det strikkefabrikker både i Norge og i Europa, og masseproduserte strikkeklær ble tilgjengelig. I dag har strikking fått en ny renessanse og mange garnbutikker kan melde om stor tilstrømning fra både yngre og eldre kunder.

Ny bok fra Habitat Norge
 «VERDEN AV BYER»:
 DEBATTBOK OM
 BÆREKRAFTSMÅLENE

Om ni år skal FNs bærekraftsmål være oppnådd. Solberg-regjeringen, som den siste i Nord Europa, er i gang med å lage en nasjonal handlingsplan. Habitat Norge, som i sitt arbeid har fokus på levekårene for marginaliserte og fattige i byer i globalt perspektiv, har i den forbindelse laget en debatt- og innspillsbok.

LOP-medlem Anne Margrethe Lunde er en av bidragsyterne til boken, og hennes innlegg med tittel “Pandemien truer jenters rettigheter kan du lese på side 20 og 21.

Boken er beregnet på lokale og nasjonale myndigheter, politikere og byråkrater, planleggere, arkitekter og ikke minst studenter og lærere som er opptatt av en bærekraftig framtid. Særlig Bærekraftsmål 11 – om byers utvikling – står sentralt i boka.

Boka «Verden av byer» har fire hoveddeler; om planlegging i klimautfordringenes og usikkerhetens tid, mobilisering og samskapning, behovet for trygg bolig og retten til byen. I tillegg inneholder den en innledning om trendene i global urbanisering og en avslutning som reflekterer over noen av temaene i den pågående byutviklingsdebatten. Boka har mange konkrete eksempler på hvordan byer kan ivareta de økonomiske, økologiske og sosiale hensynene som bærekraftig utvikling forutsetter. Hver artikkel konkluderer med konkrete innspill til regjeringens handlingsplan.

Det lokale i det globale og omvendt er bokas ledemotiv. Utgangspunktet er at Norge, våre byer og distrikter er integrert i den globale økonomien og påvirkes av den. Noen mer, noen mindre. Det er ikke mulig å fremme bærekraftig utvikling i Norge uten hensynet til eksisterende globale rammer og trender. I tillegg til økonomiske forhold er de knyttet til befolknings-utvikling/-endringer, transnasjonale selskapers virksomhet, internasjonal kriminalitet, korrupsjon, utviklingen i globale epidemier osv. Norske byer er «inngangsportene» til verden.

Boka reflekterer at det må tenkes nytt og målrettet samt handles internasjonalt av aktører som tidligere knapt har gjort det.

Det lokale i det globale og omvendt er bokas ledemotiv. Utgangspunktet er at Norge, våre byer og distrikter er integrert i den globale økonomien og påvirkes av den.

I årene som følger blir norske byers “utenrikspolitiske” arbeid en viktig forutsetning for å investere og sikre transparente kapitalplasseringer, fremme handelsinteresser, hente industrietableringer og arbeidsplasser samt å vinne lokale idretts- og kulturarrangement. Norske kommuner og fylker må i større grad løfte blikket over landegrensene, særlig i en verden hvor staters handlefrihet hemmes av økende proteksjonisme.

Boka kan bestilles fra Habitat Norge:
<http://habitat-norge.org/kjop-verden-av-byer/>

OM HABITAT NORGE

Habitat Norge er en norsk ikke-statlig organisasjon, etablert i 1988, med det overordnede målet å fremme interessen og bevisstheten om globale urbane utfordringer og bosettingsspørsmål. I dag bor mer enn halvparten av verdens befolkning i byer, og daglig flytter flere og flere mennesker fra landlige til urbane områder.

Den raske urbaniseringen er tydeligst i byer i det globale sør, og uformelle bosetninger og fattige byområder vokser mest. I disse områdene, så vel som i byene generelt, møter bybefolkningen stadig mer komplekse utfordringer når det gjelder å sikre tilstrekkelig bolig, varighet, riktig infrastruktur, tilstrekkelig offentlig transport og sikre rettighetene til de som bor i marginaliserte byområder tilgang til offentlig tjenester.

For å kunne møte utfordringer som tettstedene står overfor, mener Habitat Norge at responsen må baseres i en tverrfaglig forståelse og kunnskapsdeling. Målet er å fram moderne urbane utfordringer og skape politisk fokus på disse. Habitat Norge tilstreber derfor å være en sentral aktør og plattform for å dele oppdatert informasjon om internasjonale urbane tendenser, samt dele gode eksempler på tiltak som retter seg mot urbane utfordringer og fremmer bærekraftige og miljømessig gode løsninger. Habitat Norges arbeid utføres med frivillig arbeid, hovedsakelig av styret. Styret består av fagpersoner fra forskjellige fagområder, med høy kompetanse på by- og bosettingsspørsmål gjennom faglig arbeid og yrkeserfaring.

Fra boka "Verden av byer"

PANDEMIEN TRUER JENTERS RETTIGHETER

Tekst: Anne Margrethe Lunde

Les mer på
<http://habitat-norge.org>

I slumområder verden over er kvinner de fattigste av de fattige. Det er kvinner og barna deres, særlig jentene, som lider mest av mangelen på grunnleggende tjenester og farene ved å leve i slum. Fattigdommen gjør det nesten umulig å overleve på egen hånd. Det er nødvendig å bli del av nabolnettverk og grasrotbevegelser hvor folk hjelper hverandre.. Kvinner er særlig dyktige til slikt. Andelen kvinnelige husholdledere er større i byene enn på landsbygda. Og de er materielt gjennomsnittelig fattigere enn de som ledes av menn. I mange byer er 30-50 prosent av husholdene ledet av kvinner. Mange kvinner foretrekker også å forbli enslige forsørgere framfor å ta belastningen med en partner uten arbeid og inntekt som ofte er alkoholisert og voldelig. Menn har også sine problemer

Norge har i mange år hatt likestilling og kvinners situasjon som en hovedprioritering i sitt utenrikspolitiske arbeid. En rekke FN-resolusjoner og erklæringer er også vedtatt med norsk støtte, for å sikre kvinners rettigheter og hindre diskriminering og vold mot kvinner/jenter. Det er fortsatt store ulikheter i rettigheter for kvinner og menn i mange land. Norske handlingsplaner for kvinners rettigheter og likestilling peker på at innsatser for fattige kvinner må differensiere mellom kvinner på landsbygda og kvinner i byene. Problemet er at den norske innsatsen i forhold til

likestillingsutfordringene i byene har vært minimal. Potensiell synergi i samspillet mellom det rurale og det urbane er heller ikke forstått.

Globalt har 90 prosent av COVID 19 tilfellene utviklet seg urbant. Pandemien har særlig forverret situasjonen for kvinner og jenter. Sykdommen «forstørret» eksisterende problemer særlig i slumområdene. Det er påvist økende vold, seksuelle overgrep og utrygghet for kvinner og jenter som møter stengte skoler og fritidssysler. Manglende og tilstrekkelige bolig- og toalettforhold er en særlig utfordring for jenter når portforbud tvinger dem til å holde seg hjemme. Overslag viser at anslagsvis 20 millioner jenter i ungdomsskolealder står i fare for å falle ut av utdanningssystemet på grunn av koronaen. Det vil føre til færre jobbmuligheter, tidligere giftemål og svangerskap.

Forskning peker entydig på at når kvinner får egne inntekter, bidrar det til bedre levekår for hele familien. Antallet barnefødsler reduseres og mer innsats av kvinner i politikk og samfunnsutvikling blir mulig. Det fører til mindre ulikhet. I en artikkel i Aftenposten 11. oktober 2020 sier statsministeren, utviklingsministeren og kultur- og likestillingsministeren om SDG 5 "...for å få slutt på all diskriminering

av kvinner og jenter er det nødvendig med en styrket innsats. Vi må gjøre det vi kan for at jenter skal få de samme muligheter som brødrene sine. Det skylder vi verdens jenter". Flertallet av jenter i verden lever i urbane områder. De kan ikke neglisjeres.

To quote UN-Habitat (2012),
"women are the greatest asset of a city and they heavily contribute to sustainable urban development. They participate in economic and productive activities along with taking care of the domestic and care activities at home and community and also engage heavily on the community organization activities."

Anbefalinger

-Den delen av den norske handlingsplanen for bærekraftmålene som omhandler utenrikspolitikk

bør derfor ha SDG 5 om kvinner og likestilling samt SDG 1 om fattigdom som en prioritet. -En innsats fra Norge som må forsterkes vil være å bidra til å bekjempe fattigdom i slumområder. Støtte fra Norge kan gis i form av penger for kompetansebygging av nasjonale og lokale grasrotorganisasjoner, og for overføringer av kontaktstøtte gjennom disse organisasjonene. Women in Informal Economy: Globalization and Organisation, Slum Dwellers International, Huairou Commission og Asian Coalition for Housing Rights har nettverk i noen av de verste slumområdene i verden. De har bevist evne til å forvalte bistand på en effektiv måte. Dette kan bli nye, viktige samarbeidspartnere for Norge. Tillegg bør Norge påvirke FN-organisasjoner til å målrette arbeidet sitt mer i retning av fattigdommen i byer.

Støtten til jenters utdanning – også i byene – er viktig. Det samme gjelder å fremme deres deltakelse i samfunnslivet, også politisk. Her kan også "Grassroots Academies" som for eksempel Huairou Commission forestår, være viktige supplementer til andre utdanningsinstitusjoner. Sysselsettingsaktiviteter for kvinner i slummen må fremmes i sterkere grad. Lik inntekt for likt arbeid Like rettigheter for kvinner og menn på jobbmarkedet er i den forbindelse et viktig krav.

Viktig for å gjøre det mulig for kvinner og jenter å delta i samfunnslivet er å hindre vold og overgrep. . De som lever i slumområder er særlig utsatt også pga. kriminalitet og mafiakontroll. Norge kan løfte den urbane trygghets- og sikkerhetsdimensjonen gjennom sitt arbeid i FN/Sikkerhetsrådet, gjennom stat til stat samarbeid og ved å bygge broer mellom samfunnsorganisasjoner verden over og ved inngåelse av bistandsavtaler.

Kjeller flyplass

En reise i historien omkring

Norges første flyplass, med en veteranbuss

Covid 19 (Corona viruset) har kvelt de fleste av LOP Romerike sine initiativ til samvær. Veteranbussklubben ble imidlertid vår lille «redning» i høst. Sammen med tidligere kultursjef i Skedsmo (nå Lillestrøm) kommune, Roald Hansen, bestemte vi oss for å hyre den største bussen klubben hadde, med over 70 sitteplasser, og innrette den med anbefalt distanse mellom passasjerene. Torsdag 15. oktober startet bussen med en liten gruppe, ledsaget av kultursjefen, ved enden av Norges eldste rullebane som fortsatt er i bruk. På verdensbasis er den nr. 3, bare distansert av en utenfor Washington DC og en annen utenfor for Stockholm.

Idet vi skulle starte reisen i tid, sier det SJjjjjjjjjjjj-med øredøvende styrke i ett minutt fra flyplassen. Det ble umulig å føre en samtale i «bråket». Men, Lillestrømlingene lot som de ikke hørte jet-brølet. Et jagerfly av typen F-16 var i ferd med å «ta av». (Se bildet) F-16 er i ferd med å bli «pensjonist», men en håper å kunne tilby service til eventuell kjøper. Kroatia, Romania og Bulgaria er mulige avtagere av de gjenstående vel 20 maskinene som alle har ca. 1000 timers gjenstående flytid, før det er «slutt».

STARTEN

Første flyavgang fra Kjeller fant sted 21. september 1912. Flyplassen var identifisert rett nedenfor Kjeller gård 8.-

9. sept., og en fransk Morris Farman var anskaffet etter pengeinnsamling. Jordet (flyplassen) tilhørte Martin Brøther og statsråd Ihlen. Leiekontrakte med hæren ble inngått (over et glass?) før Stortinget hadde behandlet saken. Første flytur gikk til Oslo og kongsgården på Bygdøy. Siden gikk det slag i slag.

Roald Amundsen fikk sitt flysertifikat med Kjeller som utgangspunkt. Verkstedet på Korsvoll ble flyttet til Kjeller i 1916. Omlag 140 fly har blitt bygget her, de fleste på lisens fra fabrikker som engelske DeHavillan. Planene om bygging av metallfly ble stanset av den tyske okkupasjonen i 1940.

Plassen ble i mellomkrigsårene besøkt av en rekke utenlandske fly og var hovedbase for Hærens «Flygevesen». Hangarene (100 meterne) lå ved Storgata, mens verkstedene lå på samme sted som KAMS ligger i dag. Flomvollen ble bygget under 2. verdenskrig. Storfloppen i 1967 truet Lillestrøm, men flomvollen berget verkstedene.

ANDRE VERDENSKRIG

Roald Hansen hadde samlet et «hav» av historiske» opplysninger og beskrev hvordan plassen ble bombet tre ganger, først av tyskerne i 08-tiden om morgenen 9. april med to grupper av ca. 20 fly, (mens kongefamilien

søkte tilflukt i togstasjonens undergang). Deretter av amerikanere på dagtokt 18. november 1943 i stedet for 16. november, da været ikke tillot bombing. (Derfor fikk tungtvannsfabrikken på Rjukan en omgang i stedet) av vel 100 B-24 bombefly som slapp omlag 835stk. 250 kg bomber (Lille Rygge ble bombet samtidig av ti fly fra samme skvadron.), og 29.-30. april 1944 om natten av 50 engelske Lancaster bombefly. Kjeller ble det mest bombede målet i Norge under 2. verdenskrig.

All drift ved flyverkstedene stoppet opp etter det amerikanske angrepet. Tyskerne hadde planlagt en luftvernøvelse denne dagen og skjøt derfor med øvingsammunisjon. Den norske arbeidsstyrken hadde fått fri. Til og med de russiske fangene ble sluppet ut. Mange tyske liv gikk tapt i tillegg til tre norske. Bombekrater kan sees den dag i dag. Trolig ligger det fortsatt ueksploderte bomber dypt nede i myra rundt «planke-rullebanen» som var lagt på plass allerede i mai 1940. Arbeidsløshet ble et ukjent begrep i Lillestrøm som en følge av okkupasjonen.

Skadede fly fra «fortsettelseskrigen» i Finland og deler av Østfronten ble fraktet til Kjeller via Sverige for å bli satt i luftdyktig stand. Både BMW og Mercedes hadde sine egne verksteder her. Litt av BMW's bygg står igjen. Her holder Vera's frisørsalong, Heimevernet og flyklubben «Fly 1912» til nå.

Bilder fra
Kjeller flyplass

NATO

Etter verdenskrigen kom den amerikanske våpenhjelpen hvor Norge i perioden 1950 – 1996 fikk omlag 632 fly av forskjellige slag på utlån. Det ble en tvekamp mellom Bergen og Kjeller om hvem som skulle få jobben med vedlikeholdet. En forlengelse av rullebanen på Kjeller ga seieren.

Luftforsvarets Forsynings Kommando (LFK) ble en hovedaktør i de fleste anskaffelser til Luftforsvaret med teknisk og logistikk ansvar. Hovedlageret brukes i dag til produksjon av strukturdeler til F-35 jagerfly. Deler av Forsvarets Logistikkorganisasjon (FLO) og Luftkapasiteter er fortsatt på Kjeller, men er besluttet flyttet i 2023. Trolig vil det skje gradvis med en tidshorisont på 5-6 år. Det nye jagerflyet F-35, er innfasert på Ørland, og disse skal ha tungt vedlikehold i Italia. Sea King helikoptre og F-16 forblir på Kjeller.

AIM - KAMS OG KULTURPARKEN

Luftforsvarets hovedverksted ble senere et statsforetak, AIM (Aerospace Industrial Maintenance), for deretter å bli en del av Kongsberggruppen (Kongsberg Aviation Maintenance Services). Tomten KAMS besitter ble dessverre solgt til et eiendomsutviklingsfirma. Imidlertid er store deler av anleggene på Kjeller foreslått vernet av Riksantikvaren. En interessegruppe, Kjeller Fly historiske Kulturpark (KFK) arbeider for

F-16 i avgang
Fotograf: Morten Hoel Johansen

Veteranbuss Mercedes O3500 Per Schoyen Lillestrøm, Birger Kvelstad & Jonn Bekkevold 2020.
Fotograf: Erik Bekkevold.

å opprette et historisk anlegg i de gamle verkstedene. Kommuneadministrasjonen ønsket en bebyggelse med blokker. Foreløpig er saken under utredning etter pålegg fra kommunestyret. Det knytter seg spenning til dette arbeidet. Ildsjelene ligger ikke på latsiden. De gir inntrykk av at det blir kamp til siste «krampetrekning». Salget av AIM sin tomt til en eiendomsutvikler, blir sammenlignet med å ha en rev i en hønsegård. Lillestrøm kommune har reguleringsmyndighet i området og kommunestyret har et overbevisende flertall for «Kultur-parken» og luftfartøyvern.

VANNVERKET OG FAKS (SIGNAL)ANLEGGET TIL FLYPLASSEN

LOPerne fikk også anledning til å beskue det vannanlegget okkupasjonsmakten hadde anlagt på Berg, samt området for radiostasjonen på Riis som var en integrert del av kampflydriften under krigen. Fjernskriveranlegget med antenneområdet for mottak av FAKS signaler var en viktig del av det hele. Med andre ord: et viktig sambandsanlegg for samordning av logistikken.

«KATEDRALEN» RUSSEFANGELEIREN OG FORLEGNINGER

Fjellanlegg ved Kjellerholen skulle trolig huse et kommandosenter ved slutten av krigen. Dette anlegget strekker seg omtrent 50 meter i en bue inne i fjellet litt øst for tidligere Tandberg radio/TV fabrikk. Anlegget ble ikke ferdigstilt. Og sist men ikke minst: Russefangenes leir. I dag står UIOs bygg på samme sted. Veteranbussen tok oss deretter til sykehuset som var plassert der hvor FFI holder til i dag, samt til forlegningsområdene ved Gjelleråsen. Siste stopp ble Morten's Kro hvor en lakselunsj ble servert.

Alle deltakere var enig om at dette hadde vært en tur hvor flere av våre medlemmer burde deltatt!

KJELLERS FLYPLASS SIN FREMTID

Politikerne i Lillestrøm kommune mener flyhistorien på Kjeller skal ivaretas som et levende kulturminne. – Men kampen er ikke over, mener Norges Luftsports Forbund (NLF).

Onsdag 9. september ble fremtiden til Kjeller flyplass diskutert i kommunestyret i Lillestrøm kommune. Da kunne lokalpolitikere endelig fatte førende vedtak om hva de vil at arealet på Kjeller flyplass skal brukes til, når Forsvaret trekker seg ut i 2023. Vedtaket var på hele ni punkter, og det viktigste lyder som følger: «Flyhistorien på Kjeller skal ivaretas som et levende kulturminne. Det skal søkes å etablere et luftfartøyvernssenter og flystripe til bruk for veteranfly samtidig som man ivaretar samfunnsikkerhet og folkehelse». (Alt kan leses på www.nlf.no) (nlf= Norsk Luftsports Forbund)

KJELLER FLYHISTORISKE KULTURPARK (KFK)

KFK er en sammenslutning av flere interessegrupper som i dag bruker flyplassen. De tenker seg et historisk levende museum hvor veteranfly kan driftes og vises frem sammen med flyplassens historiske betydning for norsk luftfart. Dessuten blir det en «grønn lunge» i Lillestrøm kommune og by. Lillestrømlingene kommer til å savne brølet fra F-16. De får greie seg med litt «knurring» fra veteranflyene. Dessuten har fly-linjen på videregående skole muligheten for praktisk trening. Stedet er uten tvil et kulturhistorisk minne som det bør tas vare på for ettertiden. Vi håper KFK vinner frem og ønsker dem en positiv utvikling av Kjeller flyhistoriske kulturpark.

VETERANBUSSKLUBBEN

Vi takker den lokale Veteranbussklubben for turen rund omkring Kjeller flyplass. Klubben består av en gjeng pensjonerte entusiaster, dvs bussjåfører/mekanikere og noen klenodier av busser. De fleste bussene kommer fra Schøyen sin tidligere busspark. Bussen vi brukte har lang og tro tjeneste i lokalområdet. (Se foto under). Tre av bussene i deres varetekt er produsert i Lillestrøm. En annen var en ombygd lastebil, malt gul og grønn, og var tidligere i fast trafikk mellom Ormøya og Oslo sentrum. Da vi besøkte klubben var Birger Kvelstad fullt opptatt med å fikse en av de lokalproduserte bussene, med et siste strøk grønn lakk. Sjåføren på vår tur var Leif Høiby. Han er formann og daglig leder i klubben og har kjørt buss lokalt siden 1972. Entusiastene jobber daglig med puss og vedlikehold av «veteranen».

Klubben sliter dessverre økonomisk og fortjener en håndstrekning. Med Covid 19 uteblir sårt tiltrengte lokale småoppdrag. En fornyelse av løyver og slikt for passasjerbefordring koster omlag NOK 35 – 40 000,- pr. person. En hjelpende hånd fra Statens Vegvesen/ Biltilsynet, Lillestrøm kommune (Kultur) eller lignende ville vært meget velkomment.

Tekst: Jonn Bekkevold, leder fØP Romerike

Veteranbussklubben 2020, Jonn Bekkevold & Leif Høiby - MERCEDES-BENZ O 305
Fotograf: Erik Bekkevold.

*LOP Rogaland Sør***Medlemsmøte med fylkeskone & shanties**

Magnhild Meltvedt Kleppa

Møtelyden 21. oktober

Pakkematøkt

Shantykoret Nattrutens Venner

Det er ikkje berre enkelt å gjennomføre medlemsmøter i tider som desse, men med solid planlegging, omtanke og, ikkje minst, romsleg velvilje frå framømte medlemmer, lar det seg gjere.

Onsdag 21. oktober hadde LOP Rogaland Sør invitert tidlegare statsråd og fylkesmann Magnhild Meltveit Kleppa til å fortelje «Skjemt og alvor frå eit politisk liv». Ho krydra føredraget med muntre episodar, store hendingar og personlege refleksjonar: Ei fornøyeleg og, ikkje minst, tankevekkande stund for dei 122 framømte medlemmene.

Så gjekk dørene til møteromet opp, og 16 velvaksne karar song seg inn. Shantykoret «Nattrutens venner» gav til beste ei halvtimes økt med ei rekke tradisjonelle shantyar og eit par nyare sjømannsviser.

I matøkta vart det, på grunn av smitteverntiltaka, servert porsjonspakka mat.

Avslutningsvis informerte dei ulike komiteane (program, reise, kurs og bedriftsbesøk, kultur, medlem) om planlagde aktivitetstilbod, og Rannveig Bærheim orienterte om arbeidet i sentralstyret.

Med avstandskrav, «mingleforbod» og streng rørsledirigering, ser styret at medlemsmøta endrar karakter: Ein har ikkje, som tidlegare, høve til kontakt med dei ein kjenner og dei ein gjerne vil gjere seg kjend med. Styret får likevel svært mange positive tilbakemeldingar etter medlemsmøta denne hausten. Og la det vere sagt: Det inspirerer til vidare arbeid!

Björg Brække Sørskog, referent

**ELDREBØLGEN
FORTSATT SOM KRISE?**

I siste nummer av vårt LOP-blad er det svært mange gode og instruktive artikler om trygdeoppgjør, alderisme og eldrebølge. Tidsmessig kommer den årlige kortversjonen fra Statistisk Sentralbyrå som på en lettfattelig måte lager innlegg og tabeller som viser faktainformasjon, og det er nettopp det vi trenger og den underbygger mye av det LOP står for. Jeg skal prøve å trekke ut noe med litt kommentarer.

ELDREBØLGEN

Dette har vært krisemaksimert i svært mange år og starten på bølgen er stadig utsatt, nå er det år 2030. Fakta er at dersom vi definerer eldre som de over 67 år så var 8% over 67 år i 1950, det var 15% i 2020, og det antas å være 24% i 2050. Ut fra dette er minst halvparten av bølgen allerede gått forbi. Min irritasjon går dog på at alderstallet 67 år er brukt i svært mange år uten å korrigere for at 67 år utfra blant annet levealder, helse med videre, er voldsomt endret over tid og vil fortsette å gjøre det også framover.

ALDERISME

Dette er ett relativt nytt begrep, men fanger ikke opp at blant annet 70-åringene er de nye 50 åringene og er fullt kapable til de fleste jobber, og fokus nå på blant annet hjemmekontor vil ytterligere bidra til at mange

kan fortsette lengre i arbeidslivet og det sosiale liv dersom de ønsker. Andre undersøkelser fra Statistisk Sentralbyrå viser at også helse og trivsel er veldig god hos de eldre. Det ser vi også i bidraget til blant annet frivillig arbeid, dugnad etc. De eldre, dersom vi skal kalle dem det, bidrar så det monner og også med skatt og gebyrer, -ordet alderisme er derfor feil.

YRKESAKTIVITET

Det er i samfunnet i forbindelse med trygdeoppgjørene veldig fokus på de unge og at de får det dårligere enn oss som er eldre nå og må jobbe lengre enn til 67 år, kanskje ett eller fem år. Det som jeg har sett lite av og det er forsket lite på, er arbeidslengde, arbeidstid og lønnsforhold for de som er eldre i dag. Det vi kan si er at arbeidsdagene var lengre før, og feriene og avspaseringsordningene korte og mindre rause og dårligere lønn, så det er derfor litt lettvent å si at framtidigere generasjoner får det dårligere enn nåværende eldregenerasjoner dersom en tar med alt over tid og ikke som en vanligvis gjør tar ett øyeblikksbilde. Det er riktig at vi som LOP sier at vi har betalt vår skjerv til velferden og det gjelder iallefall i offentlig sektor.

Pet Rasmussen, Lillehammer LOP

HAR DU FLYTTET?

Husk å si fra til oss
om ny adresse.

Du kan gi beskjed på
tlf. 22 42 22 55
eller e-post: post@lop.no

HJELP NÅR DU TRENGER DET!

Våre spesialrådgivere gir gratis bistand til medlemmene. LOP er eneste pensjonistorganisasjon som gir slik personlig hjelp, i saker man ofte bruker advokat.

Jan Mønnesland gir bistand/veiledning i alle pensjonssaker som berører medlemmer. Tlf. 46928066 / E-post: jmoenn@online.no

Birgit Kristensen gir konfidensiell bistand i saker som berører testamenter, arv, skifte og booppgjør. Tlf. 916 06 446 / E-post: skiftevei@live.no

Nå får alle medlemmer av LOP følgende medlemsrabatter hos Brilleland:

- 20% rabatt ved kjøp av komplett brille.
- 10% på kontantkjøp av kontaktlinser.

Slik får du rabatten: Fremvis faktura med medlemsnummer sammen med bilde-legitimasjon for å ta del i medlems-tilbudet. *Betingelser: Tilbudet kan ikke kombineres med andre tilbud og rabatter. Synsprøve 590,- og brilletilpasning 300,- kommer i tillegg.*

Halv pris på kino

10 utvalgte kvalitetsfilmer i året

Som medlem i Kinoklubben får du 50% rabatt på ti utvalgte kvalitetsfilmer i året. Medlemskapet kan brukes på over 90 kinoer i Norge. Les mer og meld deg inn på www.kinoklubb.no. Bruk rabattkoden **LOP** ved innmelding, og betal kun kr. 112,- per år!

		11			1				16				2		
				12		9					6		13		
2			10	8	6		4			9	11		7		
9		12	6	16	2	11		14		7	5		15	4	
	2		14	6		10		1				3			
			13	1		8			7	15			12	4	6
12	10		11	2						3					
	16	8				4			13		14	2			
			16	4		13			15				10	1	
					3						4	7		16	12
7	12	13			16	5			14		2	4			
			4				7		12		16	5		11	
8		7		5	10		15		2	4	13	9	11		16
	3		5	14				12		6	15	8			10
	6		2						9		11				
4					13					8			6		

5	7	11	8	13	1	14	3	15	4	16	6	10	9	12	2
16	4	15	3	12	7	9	5	10	11	2	1	6	14	13	8
2	14	1	10	8	6	15	4	13	3	12	9	11	16	7	5
9	13	12	6	16	2	11	10	14	8	7	5	1	15	3	4
15	2	4	14	6	9	10	16	1	5	11	12	3	13	8	7
3	9	5	13	1	11	8	14	2	7	15	10	16	12	4	6
12	10	6	11	2	5	7	13	4	16	3	8	15	1	9	14
1	16	8	7	3	15	4	12	6	13	9	14	2	5	10	11
11	8	2	16	4	12	13	6	7	15	5	3	14	10	1	9
14	5	10	9	15	3	1	8	11	6	13	4	7	2	16	12
7	12	13	1	11	16	5	9	8	14	10	2	4	3	6	15
6	15	3	4	10	14	2	7	9	12	1	16	5	8	11	13
8	1	7	12	5	10	6	15	3	2	4	13	9	11	14	16
13	3	9	5	14	4	16	11	12	1	6	15	8	7	2	10
10	6	16	2	7	8	12	1	5	9	14	11	13	4	15	3
4	11	14	15	9	13	3	2	16	10	8	7	12	6	5	1

		XORD .no		RE- KLAME	BOK- ELSKER	FORBIGÅ	3,14 PLATT- FORM	GUFFEN	STREK	IVRIG
FOR- SKANSET		5	SVELLE OPP					BRODD FLOTT		
GÅ ETTER DOKTOR						TIDS- SKIFTE PÅVIRKET			KLAR- SIGNAL TESENE	
TRAKTEN	EN KLEVE- LAND LJÅDEL			FLYDEL SATTE MUSIKK TIL						
URO			START- PARTY TALE FOR							FOR- SKJØN- NER
DELEN EROBRE					STIKKER PUSS					
TOALETT	TONER INFORMERTE		EN BYE SKRIK					JEG		
VIL SI		TRELL NÆRE				PAKKE- VEKT OMGANG			MESTER- SKAP FOR- NEMME	
TIDL- BUTIKK- KJEDE				SUPPE- BOLLE VASENE						LEVN- INGENE
KV. - NAVNER			SLU FJÆR- BUSK							
MIDT- PUNKTET	BUMERKE PJOKK				FASE ER SAHARA			IKKE FISKEN		
OPP- FØRE		SKIPS- EIERE BEDÅR- ENDE						SPISE SØSTER TIL EMIL		
GIFT						ØY- BOERE JOM- FRUELIG				
SKYVES					PARK- FUGLENE					
DEL AV TENNIS- KAMP				AFRI- KANER						

Løsningsordet kan sendes på e-post til mgh@hamrin.no
eller på et postkort til:
Margaretha Hamrin, Nittedalsgata 67, 2000 Lillestrøm

**FRIST FOR
INNSENDING
ER
1. juni
2021**

Vinnerne får et
flaxlodd i posten!

**Disse ble vinnere i siste
nummer:**

Edel Hegre Jacobsen
Porsgrunn

Sverre Marinius Skoglund
Vangsvik

Gerd Frydenlund Steffenrem
Mosjøen

Anne Grini
Brumunddal

Gunn P. Salvesen
Oslo

10 GODE GRUNNER FOR MEDLEMSKAP I LOP

1. LOP organiserer pensjonister fra kommune, fylke og stat. LOP er partipolitisk og livssynsmessig nøytral.
2. LOP deltar i drøftingsmøtene med regjering og storting om trygdeoppgjørene og statsbudsjettene.
3. LOP er høringsinstans for departementene i saker av betydning for oss som pensjonister.
4. LOP har Pensjonsutvalg og Helse- og omsorgsutvalg som arbeider spesifikt innenfor sine fagområder.
5. LOP har to spesialrådgivere som gir gratis rådgivning til medlemmene innenfor pensjon/arv/booppgjør/testamente. Barn får råd på foresattes medlemsnummer.
6. LOPs Kurs-Kontakt-Konferanseutvalg arrangerer kurs for tillitsvalgte lokalt.
7. LOP har et eget medlemsblad "Vi i LOP" som kommer ut fire ganger i året.
8. LOP har egen nettside www.lop.no som holder medlemmene oppdatert på det som skjer.
9. LOP tilbyr reiser i inn- og utland både sentralt og lokalt.
10. Gjennom våre lokallag tilbys medlemstreff med foredrag, kåseri, kulturelle innslag, teaterkvelder, konserter m.v.

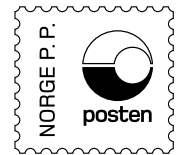

LOP i eldreråd

LOPs medlemmer er representert i mange kommunale og fylkeskommunale eldreråd over hele landet.

Se oversikt over LOP-medlemmer i eldreråd på våre nettsider: www.lop.no/om-oss

RETURADRESSE:
LOP, STORTINGSGATA 2, 0158 OSLO

LOKALLAGENE

I LOP

INNLANDET

Gjøvik og omland

Kjell Mellemborg 482 88 924 kaabeem@online.no

Gudbrandsdal

Birgit Dyrset 991 07 960 birglody@gmail.com

Lillehammer og omland

Per Rasmussen 995 07 051 prasmus@online.no

Glåmdal

Guro Tukun 951 49 285 gj.tukun@gmail.com

MØRE OG ROMSDAL

Kristiansund

Margreth Torgersen
Karlsvik 971 03 881 margrethk@outlook.com

Molde og omegn

Bitten Linge 986 77 584 bitten.l@online.no

NORDLAND

Midt-Helgeland

Turid Mæhre Olsen 924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

Rana

Kitty Neeraas 926 18 598 kitneeru@hotmail.com

Vesterålen

Alf Natland 974 38 206 alf.natland@vkbb.no

Vågan

Reidun Karjalainen 905 86 174
reidun.m.h.karjalainen@gmail.com

Indre Salten

Petter Kristiansen 916 95 061 petterk2@start.no

OSLO

Oslo

Turid Frimo 470 26 939 tfrimo@gmail.com

Meteorologisk Inst. Seniorklubb

Lillian Svendsen 906 51 877
lillian.m.svendsen@gmail.com

PRESTEFORENINGEN

Astrid Bjellebø Bayegan 909 29 047
astrid.bayegan@gmail.com

ROGALAND

Rogaland Sør

Martha J. Ulvund 906 56 520
martha.ulvund@outlook.com

TROMS OG FINNMARK

Tromsø

Jorunn Rasmussen 951 30 347 k-rasmu@online.no

Universitetet i Tromsø Norges Arktiske universitet

Sylvia Labugt 901 03 958
sylvia.labugt@gmail.com

TRØNDELAG

Trondheim

Terje Osnes 465 02 507 terje.osnes@ntebb.no

VESTFOLD OG TELEMARK

Telemark

Turid Schüller Sølland 959 60 807
tu.sc.so@gmail.com

Larvik

Odd Bjarne Johansen 913 99 944 oddbj@online.no

Sandefjord

Lillian Heggem 473 13 408 lsheggem@frisurf.no

Tønsberg

Ellen Berit Strand 975 10 973 ellenbst@gmail.com

VESTLAND

Bergen og omland

Johnny Eide 413 05 375 eidejohnny@gmail.com

Voss og omland

Ragnhild Mølster Lidal 901 18 013
ragnhildlidal@gmail.com

VIKEN

Bærumsforeningen

Ragna Berget Jørgensen 977 56 144 rbergetj@online.no

Romerike

Jonn Bekkevold 920 50 452
jonn-bekkevold@hotmail.com

Kongsberg

Ellinor Nygård 456 03 467

Indre Østfold

Åshild Tangen 917 05 611
ashildtangen@gmail.com

Moss

Turid Bakkerud
Nørving 952 31 299 turinoe@online.no

Sarpsborg

Ellen-Marie Mikkelsen 908 20 480 ellen-mm@online.no